

מעשה בריח בלתי נסבל...

הרב רפאל מזרחי

ר"מ כיתה ט'

אמר רבי יוחנן אילמלא לא ניתנה תורה, היינו למידין צניעות מחתול, וגזל מנמלה, ועריות מיונה (עירובין ק,א). לימוד מוסר טבעי מדרכם של בעלי חיים לנהל את חייהם, יכול להוות בית מדרש מוסרי מעשי לכל אדם באשר הוא. לימוד זה הינו בתחום המוסר והמידות, בלעדיהן חוזר לו העולם לתוהו ובוהו.

בספר 'קב הישר' פ"ז מביא סיפור בשם ספר 'גבעת המורה':

מעשה באחד שהלך בדרך ונזדמן שהלך עמו אליהו הנביא ז"ל. ופגעו (פגשו) בנבלה אחת מושלכת בדרך.

והיתה הנבלה מסרחת סרחון גדול עד שהניח החסיד את ידו על חוטמו מפני הסרחון. ואליהו הנביא הלך קרוב לנבלה ולא חש כלל. כשהמשיכו ללכת, פגע בהם אדם אחד שהליכתו היתה בגאווה והיה מתפאר ומתיהר (משויץ). ובעוד שהיה אותו אדם רחוק מהם, שם אליהו הנביא את ידו על חוטמו.

שאל אותו החסיד: מדוע לא שם אדוני את ידו על חוטמו בזמן שעברנו ליד הנבלה?

השיב לו אליהו הנביא: אדם זה שמתגאה, מסריח יותר מהנבלה. כי נבלה, אם אדם נוגע בה הוא טמא רק עד הערב. אבל באדם זה, מקבל ממנו טומאה חמורה.

בסיפור זה אנו רואים עד כמה חכמים רצו להעביר לנו את ההכרה שלא כל מה שמסריח מגעיל, ולא כל מה שנראה יפה מריח טוב...

לעיתים, ההתנהגות הקלוקלת של אדם כלפי החברה פוגעת באישיותו ובמהותו, עד כדי שאנשים 'יריחו' אותו ממרחק רב. הטומאה- ההשפעה השלילית שהסביבה מקבלת ממי שמתנשא על הזולת, גדולה יותר מטומאת הנבלה שהיא טומאה זמנית וניתנת לביטול.

ברייח ישנה תכונה מאוד מעניינת. שלא כמו באוכל, שכיכר אחת נאכלת על ידי עשרה ולכל אחד מגיע רק מעט ממנה, ברייח המצב אינו כן. עשרה אנשים יעמדו ליד מקור הרייח ועוצמת הרייח תהיה מורגשת לכולם באותה מידה ולאורך זמן.

כך גם באדם שאין בו מידות טובות, אין בו את ההתחשבות והעזרה לזולת, יכירו בו אנשים מרחוק, וכולם ידעו את מהותו ללא בעיה. ומנגד, אדם שעוזר לחבריו, נותן מעצמו לאחרים ומסייע להם, ריחו הטוב הולך מסוף העולם ועד סופו...

אבל, לעיתים נדמה לנו שאנו חייבים לספר דברים בגנות אדם שמעשיו מגונים, וממש צריך שכולם יזהרו מאותו 'פושע'

אומר על כך רבינו בחיי בספר חובות הלבבות (שער הכניעה פ"ו):

ונאמר על אחד מן החסידים, שעבר על יד נבלת כלב מסרחת מאד. ואמרו לו תלמידיו: כמה מסרחת נבלה זאת. אמר להם: כמה לבנות שיניה. ונתחרטו על מה שספרו בגנותה... וכיון שהוא גנאי לספר בגנות כלב מת, כל שכן שהוא חובה לשבח אדם משכיל ומבין. והיתה כוונתו להוכיחם שלא יתרגלו לדבר רע. עד שייעשה להם לטבע רע וכן שיתרגלו לדבר טוב ייעשה להם טבע קבוע.

התלמידים רצו לגנות את סרחונה הבולט של הנבלה, הרב החסיד הבליט את הטוב הבולט והנראה שבה. אמנם שיניים צחורות אלו כבר לא יפעלו כלום, אבל, צריך למצוא נקודת זכות בכל דבר גם אם מדובר בנבלת כלב.

ומה זה עושה לי?

אני מתרגל לחשוב טוב, ומתרגל את עצמי לדבר טוב גם על מי שנראה לי כלפי חוץ ובאופן מידי כדמות שלילית. שהרי ראייה טובה לגבי מי שאינו נראה כל כך טוב - מרגילה את האדם לראות טוב באופן טבעי גם במי שיותר קל לדונו לכף זכות!

רבינו בחיי מונה בספרו, עשר הנהגות שצריך לנהוג בהם העניו. ההנהגה הרביעית היא לעשות טוב לבני אדם ולדבר טוב עליהם ולדונום לכף זכות ולא לספר בגנותם ולמחול להם אם יספרו בגנותו.

לדעת להיות 'מעביר על מידותיו', להיות אחד שאינו מקפיד עם הזולת גם אם פגעו בו, זו מידה שמקדשת את האדם ההופך בכך להיות דומה לקונו.

איך מגיעים למידה זו?

בודאי לא כפי שמובא בחז"ל לגבי ר' שמעון ברבי אלעזר, שלמד הרבה תורה, הרגיש את עוצמתו הרוחנית עד כדי כך שכל מי שסביבו הפך לבטל לעומתו.

מעשה בר' שמעון בן אלעזר שבא ממגדל גדר מבית רבו והיה רוכב על החמור ומטייל על שפת הים והיה שמח שמחה גדולה שלמד תורה הרבה. נזדמן לו אדם אחד שהיה מכוער ביותר.

אמר לו: שלום עליך רבי. ולא החזיר לו,

אמר לו (ר' שמעון): ריקה שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?

אמר לו: לך אמור לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית!

כיוון שידע (ר' שמעון) בעצמו שחטא, ירד מן החמור ונשתטח לפניו

ואמר לו: נעניתי לך, מחול לי.

אמר לו: איני מוחל לך עד שתלך ותאמר לאומן שעשאני כמה מכוער כלי זה שעשית.

היה מטייל (ר' שמעון) אחריו עד שהגיע לעירו. כיוון שהגיע לעירו יצאו אנשי עירו לקראתו ואמרו לו: שלום עליך רבי.

אמר להם (האיש): למי אתם קוראים רבי?

אמרו לו: לזה שמטייל אחרך.

אמר להם: אם זה רבי, אל ירבו כמותו בישראל.

אמרו לו: חס ושלום מה עשה לך?

אמר להם: כך וכך עשה לי.

אמרו לו: אף על פי כן מחול לו.

אמר להם: הריני מוחל לו ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.

מיד נכנס ר' שמעון בן אלעזר לבית המדרש ודרש,

לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז!

לאחר אותו מעשה, ר' שמעון הבין את עומק העניין, אותו 'מכוער' (שלפי חז"ל היה אליהו הנביא) לימד אותו שככל שאתה לומד יותר תורה אתה צריך להיות יותר כנוע ושפל, אתה צריך להכיר בכך שאתה רק אדם ולא א/ל. 'יזל מים מדליו' - התורה נמשלה למים, ועל כן כשם שהמים מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך - כך גם הלומד תורה צריך להבין את מעמדו האמיתי של האדם שאף אם למד הרבה תורה אסור לו להחזיק טובה לעצמו.

והקדוש ברוך הוא יזכנו ללמוד תורה, להיות מושפעים ממנה לטובה ולברכה, אמן!

